Діти Бабиного Яру

Наталія Голод

Заняття показує трагедію Бабиного Яру на прикладах дитячих доль. Джерела та матеріали було підібрано для середнього шкільного віку. Також завданням цього заходу є виховувати в учнів розуміння важливості збереження пам'яті для себе та наступних поколінь. Заняття доцільно проводити після вивчення основного матеріалу теми та ознайомлення з віртуальною виставкою.

Мета:
показати на прикладах долі дітей трагедію Бабиного Яру; поглибити розуміння важливості збереження пам'яті для людини та наступних поколінь; мотивувати учнів цікавитись родинною історією.

Очікувані результати:
після цього завдання учні
• дізнаються про трагедію дітей, убитих у Бабиному Яру;
• зацікавляться вивченням історії;
• зможуть аналізувати та зіставляти події та художні образи, з ними пов'язані;
• навчаться емпатії.

Тривалість: 45 хвилин.

Формат: урок, виховна година, заняття гуртка.

Необхідні матеріали:
роздруковане фото або слайд із фотографією пам'ятника "Дітям, розстріляним у Бабиному Яру", комп'ютер, підключений до інтернету, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка або підключені до інтернету планшети, мобільні телефони для роботи з віртуальною виставкою.

План заходу

Крок 1. Вступ

Розпочніть заняття з уривку з вірша Миколи Бажана та фотографії пам'ятника "Дітям, розстріляним у Бабиному Яру" (можна разом вивести на екран; див. додаток 1).

Запитання до учнів:

- Чи знаєте ви, про яку подію розповідає автор вірша? Як ця історична подія пов'язана із цим пам'ятником?
- Що відображає пам'ятник? Які форми та образи використовує автор?
- Чи знаєте ви, де розміщено цей пам'ятник? Чому саме там?
- Якою могла бути мета автора? Як вона перегукується з віршем Миколи Бажана?

Крок 2. Робота з виставкою

Запропонуйте учням ознайомитися з матеріалами віртуальної виставки, присвяченими "дітям Бабиного Яру". Тоді обговоріть наступні запитання.

Запитання для учнів:

- Які почуття викликають у вас ці фотографії?
- Чи можете ви за фотографіями уявити життя цих дітей? Яким, на вашу думку, воно було (веселим, щасливим, сумним)?
- Як ви думаєте, чому на деяких світлинах лише обриси дітей?

Крок 3. Робота з історичним джерелом

Попросіть учнів прочитати джерело (додаток 2) і обговоріть відповіді на запитання.

Запитання до учнів:

- Чому сімейний фотоальбом та інші речі Сари зберігалися у сусідів? Яким було становище євреїв під час війни?
- Чому родини намагаються зберегти свої фотоальбоми?
- Чи є у вас вдома сімейні альбоми?
- Що можна дізнатися, розглядаючи старі фотографії?

Крок 4. Покинута кімната

Зверніться до віртуальної виставки, а саме інсталяції "Покинута кімната". Обговоріть з учнями наступне.

Запитання для учнів:

- Що зображено на цій інсталяції?
- Якого періоду вона стосується (рік, місяць, число, період, подія)?
- Спробуйте уявити, які люди жили в цій кімнаті, яким було їхнє життя?
- Складіть перелік запитань, які виникли у вас під час перегляду інсталяції.
- На які запитання ви можете дати відповідь?
- Назвіть будь-які додаткові історичні джерела (наприклад, інші матеріали виставки), що могли б вам допомогти перевірити достовірність ваших висновків щодо цієї інсталяції.

Крок 5. Вірш "Кукла Сара"

Запропонуйте учням прочитати вірш "Кукла Сара" (додаток 3). Можна його роздрукувати і роздати на окремих картках, або ж учитель чи хтось із учнів може зачитати цей вірш.

Запитання для обговорення в малих групах:

- Які почуття викликає у вас цей вірш?
- Якою ви уявляєте дівчинку, яка хвилюється про залишену вдома ляльку?
- Які запитання виникають у неї по дорозі до Бабиного Яру? Чому?
- Чи розуміє вона, що не повернеться додому?

Крок 6. Підсумок уроку

Виконайте вправу "Твір не відриваючи руки". Запропонуйте учням написати завершення речення: "Думаючи про дітей, які загинули у Бабиному Яру, я... (знаю, відчуваю, думаю, усвідомлюю, переживаю)". Учні, за бажанням, можуть прочитати свої думки вголос.

Додаток 1

УРИВОК З ВІРША МИКОЛИ БАЖАНА ТА ФОТОГРАФІЯ ПАМ'ЯТНИКА "ДІТЯМ..."

Посилання на файл:
Dodatok_1.pdf

* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело:)

Додаток 2

ОСЬ ЯК САРА ЗНАШЛА ПІСЛЯ ВІЙНИ СВІЙ СІМЕЙНИЙ АЛЬБОМ (МОВОЮ ОРИГІНАЛУ)

Посилання на файл:
Dodatok_2.pdf

* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: http://www.yadvashem.org/yv/ru/education/learning_environments/families/sara_kil_lesson.asp)

Додаток 3

ВІРШ МИХАЙЛА ТУЛУЄВСЬКОГО "КУКЛА САРА"

Посилання на файл:
Dodatok_3.pdf

* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело:)

Додаток 1

УРИВОК ІЗ ВІРША МИКОЛИ БАЖАНА ТА ФОТОГРАФІЯ ПАМ’ЯТНИКА «ДІТЯМ, РОЗСТРІЛЯНИМ У БАБИНОМУ ЯРУ».

Звичайний яр, брудний і неохайний,
Тремтливі віти двох блідих осик.
Ні, це не тиша... Незгасимий крик.
Блищить на мокрій ткані крутоярів
Розбите скло старечих окулярів
І дотліває кинутий набік
Скривавлений дитячий черевик...

Додаток 2

ОСЬ ЯК САРА ЗНАШЛА ПІСЛЯ ВІЙНИ СВІЙ СІМЕЙНИЙ АЛЬБОМ (мовою оригіналу):

«Марта позвала меня к письменному столу, я села, и мы принялись за уроки. Не помню, что я делала, ведь в голове у меня было только одно: почему, почему здесь наши вещи? …Ящик резко выскочил, и из него посыпались фотокарточки. “Хочешь посмотреть картинки?”. Я кивнула. Я уже поняла, что это за картинки. Это были фотографии из нашего семейного альбома! Мама, папа, их школьный класс, швейная мастерская… Я собрала эти фотографии, начала их рассматривать – одну за другой – и молчала. Потом сложила их вместе и отдала Марте, после чего сказала, что мне нужно домой».

(Джерело: http://www.yadvashem.org/yv/ru/education/learning_environments/families/sara_kil_lesson.asp*)*

Додаток 3

ВІРШ МИХАЙЛА ТУЛУЄВСЬКОГО «КУКЛА САРА»

«Мама, я сказала кукле Саре,
Что записку видела вчера:
“Всем жидам собраться в Бабьем Яре
На дороге к кладбищу, с утра”.

Мама, мама, что же с нами будет,
Мама, далеко ли до беды?
Мы еще недавно были люди –
Нынче почему-то мы – “жиды”?

Мама, немцы тоже едут с нами,
Или будут только провожать?
И зачем с вещами и деньгами,
И зачем дома не запирать?

Мы бы ключ оставили знакомым,
Дядя Миша был бы только рад.
Мама, я забыла куклу дома –
Ты ее купила год назад!

Ей одной там холодно и страшно,
А у Сары горлышко болит.
Слушай, мама, если кукла наша,
Это значит – Сара тоже жид?

Отчего-то все идут сутулясь,

Почему-то окна без огня?
Я ужасно, мамочка, волнуюсь:
Как там кукла Сара без меня?»..

…Выткет саван русская природа
Станет Бабий Яр белым белей,
Закричит, заплачет непогода,
По еврейке маленькой своей.

Запоет поземка-завирушка
По ушедшим – «баюшки-баю»,
На окне останется игрушка
Дожидаться девочку свою.